

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ii) Ὁ φράχτης τοῦ Μεσολογγίου

Οἱ Δαλματοὶ λὲν πύργωσαν πρῶτοι τὸ Μεσολόγγι,
κουρσάροι πού 'σαν ξακουστοὶ σ' ἀλάκερο τὸν κόσμον.

- 335 Ἄν ἔτσι, ἀλήθεια, γίνηκε, ἡ γνώμη τοῦ Κωστάκη
— πού θέλει καὶ τὸ ὄνομα νὰ πῆρε το ἡ πόλη
ὄχι ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ μέσο-λόγγι ἢ ἔστω
μισθ-λόγγι, μὰ ἀπ' τὸ δαλματικὸ τὸ **MESSCO-LAGHI**
πού λιμνοχῶρι θεὸ νὰ πεῖ — σωστὴ φαίνεται νὰ 'ναι.

- 340 Μ' ἄς ξεδιαλύνουν ὅλα αὐτὰ κάποι' οἱ γλωσσολόγοι
τί διάβηκαν χρόνια πολλά, σὰν πού ἡ πόλη πῆρε
τ' ὄνομά της, πού χάθηκε στὴν καταχνιά τοῦ θρύλου.

Ἄλλοτε τοῦ Μεσολογγίου ἡ ξακουσμένη πόλη,
στοὺς περασμένους τοὺς καιροὺς, πὰ σὲ τρία νησάκια
χτίστηκε, πού μολώθηκαν, καὶ μὲ τὴν ξέρα σμίξαν.

- 345 Ἄναμεσις τῆς θάλασσας καὶ τὰ βουνὰ ἀπὸ πέρα
Ζυγοῦ καὶ τῆς Βαράσοβας ἀπλώνεται ὁ κάμπος
ὡς τέσσερα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι.

Ἴσιος εἶναι καὶ χαμηλὸς μ' ἄλλου 'ναι θαλατοπὶ
καὶ λιόκαμπος σ' ἄλλες μεριές μ' ἀτέλιωτα λιοχώρια.

- 350 Μὰ πουθενὰ πὸ φυσικοῦ ταμπούρι ἓνα δὲν ἔχει
καὶ μόν' ἡ λίμνη δίνει τῆς ξέχωρη προστασία
ἀπ' τὴ μεριά τῆς θάλασσας, γι' αὐτὸ κι ἀραξοβόλι
τὴν κάνανε οἱ Δαλματοί, οἱ ξακουστοὶ κουρσάροι.

- 355 Καὶ τὰ νερά τῆς λίμνης τῆς παντοῦ ρηχὰ σὰν εἶναι
— μὲ μέσο βάθος τὸ πολὺ τριάντα μὲ σαράντα
ὅλα ἑκατοστόμετρα, καὶ σ' ἄλλα μέρη πάλιν,
ἐλάχιστα σὰν πούν' κι αὐτὰ, ἓνα, εὐὸ τὸ πολὺ μέτρα —
δὲν μπόρουν νὰ ζυγώσουνε ποτὲς μιάλα καράβια
κι ἔτσι δὲν ἐσυγκόφτανε τῶν κανονίων τὸ τίρο
ἴσαμε τοῦ Μεσολογγίου τὴν ξακουστὴ τὴν πόλη.

- 360 Ἄμα τῆς λιμνοθάλασσας εἶν' τὰ νερά ἀπλωμένα
τὰ μέτρα τῆς ἀπλώνονται σχεδὸν τράντα χιλιάδες
στὸ μάκρος, καὶ τὸ πλάτος τῆς γύρω στὶς δεκαπέντε.
Ἄνάμεσα στὴ λίμνη τῆς εἶναι πολλὰ νησάκια
365 πού πιὸ πολλὰ ἀκούστηκαν σχεδὸν στὸν κόσμον ὅλα
κι ἡ δόξα ἢ ἀθάνατη τὰ ἔχει στεφανώσει:
τὸ Βασιλάδι, ἡ Κλείσοβα, ἡ Μαρμαροῦ, Μολόχα,
Ντολμάς, τοῦ Προκοπανιστοῦ τὰ ξακουστὰ ἀντιστύλια

κι άλλα πολλά μικρότερα που ζώνουνε τῆ λίμνη
σὰ δαχτυλίδια διαλεχτὰ καὶ ξάπρωτα στολίδια.

- 370 Τῆ λίμνη κόμα σκίζουνε ἀρίθμητα αὐλάκια
καὶ πού τὸ μεγαλύτερο "Ἀη Σώστη τὸ λένε.
Μέσα ἀπ' τὰ θαλασσοαὐλάκα περνάνε τὰ καΐκια
στὴν πολιτεία φτάνοντας, φέρνοντας τῆς πραγμάτιες
ὅπου τ' αὐλάκια λείπουνε, πλέουνε οἱ πασάρες,
375 βάρκες ὡσὰν τῶν ποταμῶν μὲ δίχα τὴν καρένα
καὶ στὸ ψάρεμα ρίχνονται μὲ τὰ μονοξυλάρια
πού οἱ κάτοικοι τὰ βάφτισαν καὶ τὰ καλοῦν πρυάρια·
γαίτες λέν τὰ πιὸ τρανά, τ' ἄλλα γαίτοπούλες
τὰ πιὸ μικρά, πού καὶ τὰ δυὸ τ' ἀμπώθουν μὲ σταλίκι.
- 380 Σὰν ξέσπασ' ἡ ἐπανάσταση τότε οἱ Μεσολογγίτες
πήρανε τὴν ἀπόφαση, γιὰ νὰ προστατευτοῦνε,
ν' ἀσκώσουν — κεὶ ὅπου τῆς γῆς καταβρέχετ' ἡ γλώσσα
σὲ τρία μέρη μὲ νερὸ ἀπ' τὸ λιμνοθαλάσσι
μὲ τὴν ξηρὰ προσμίγοντας — ἓνα μικρὸ ταμπούρι.
385 Ψηλὸ πολὺ δὲν τὸ 'καμαν, στὸ μπόι ἑνὸς ἀνθρώπου·
κι ἀνοίξανε μπρὸς τὸ τειχί ἓνα μικρὸ χαντάκι·
ὡς ἓνα μέτρο ἦταν βαθὺ κι ἄλλους εἴκοσι πόντους,
κι ἴσαμε δυὸ μέτρα πλατύ, αὐτὸ 'ταν ὄλο κι ὄλο.
'Ανάγειραν κοντολογίς γι' ἀμπέλι ἓνα φράχτη
390 καὶ στήσανε πάνω σ' αὐτὸ παμπάλαια κανόνια
ἴσαμε δεκατέσσερα, τὴν πόλη νὰ φυλάσσουν.
Πίσ' ἀπὸ τούτῃ τῆ φραχτῆ οἱ κάτοικοι ἀντιβγήκαν
στὸ τελευταῖο τρίμηνο τότες τοῦ κοσιδύο
ὄντας ἐκαταντρόπιασαν καὶ τὸν 'Ομὲρ Βρυώνη
395 μὰ καὶ τὸν Κιουταχὴ πασά πού ἔτυχε καὶ βρέθει
κάτω ἀπὸ τὶς προσταγῆς τ' 'Ομὲρ πασά Βρυώνη.

Μιά καὶ σωστὰ προβλέψανε τότε οἱ Μεσολογγίτες,
πὼς ὁ ἐχτρὸς θὰ πάσκιζε νὰ πάρει τούν' τῆ θέση
πού σ' ὦρα ἀνάγκης θρίσκανε μέσα τῆς ἀποκούμπι

- 400 καὶ καταφύγι σίγουρο οἱ Δυτικοελλαδίτες,
στρώθηκαν στὸ δυνάμωμα τοῦ πρώτου ταμποριοῦ τους.
Καὶ κόπους δὲ λογάρισαν, οὔτ' ἔξοδα σκεφτήκαν,
παρὰ ἀνασκουμπώθηκαν γιὰ νὰ τὸ αὐγατίσουν
καὶ τῆ δουλιὰ μπιστεῦτηκαν στὸ Μιχαὴλ Κοκκίνη
405 σπουδαγμένο μηχανικὸ ἀπ' τὸ νησί τῆς Χίος
πού ὡς τὴν ὦρα ἔμεινε τῆς φοβερῆς ἐξόδου
μέσ' τὸ καστρί, παλεύοντας κι αὐτὸς μὲ τοὺς συντρόφους.

Χαντάκι μὲ ὀρμήνιες τοῦ ἀνοίξαν στὰ κοστρία·
ὡς ἓνιά μέτρα κάνανε τοῦ χαντακιοῦ τὸ πλάτος
400 καὶ τὸ βαθύναν ἄλλα δυὸ μέτρα, τὸ θέρος κείνο.
Στοῦ χαντακιοῦ τὶς ἄκριες, νερὸ βάλαν νὰ μπαίνει
κι ἔτσι τὰ μέρη πιότερο ἦσαν ἀσφαλισμένα
καὶ ντάπιες σήκωσαν ψηλές, πάν' ἀπὸ τρία μέτρα

- που οι γραμματιζόμενοι πυργώματα τις λένε
 415 μὰ καὶ κανονοστάσια, διόπτρες, προμαχώνες,
 ανάλογα μὲ ποῖο τρόπο ἦσαν αὐτὲς φτιαγμένες
 κι ἀνάλογα μὲ τὸ σκοπὸ πού ἐξυπηρετοῦσαν.
- Στὶς ντάπιες πάνω στήσανε σαράντ' ὀχτῶ κανόνια,
 κανόνια ἀπὸ σίδηρο καὶ τέσσερις λουμπάρδες.
 420 Μικρὰ ἴσαν τὰ κανόνια τους, κι ἦσαν παλιὰ ἀκόμα
 μὲ πῖο χοντρὸ καὶ δυνατὸ ἓνα μόνο κανόνι
 μὲ λίτρες σαρανταοχτῶ, καμάρι τοῦ καστριοῦ τους.
- Σὺν σπουδαγμένος πού ἴτανε ὁ Μιχαὴλ Κοκκίνης
 δίνει σ' αὐτὲς τὶς ταπεινὲς τὶς ντάπιες πού ἀσκῶσαν
 425 περίπρυνα ὀνόματα, ὀνόματα ἀντρείων
 Ἑλλήνων, πού πελέμησαν κι ἀκόμα ἀγωνιζόνταν
 γιὰ τῆς πατρίδας τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἐλευθερία.
 Μὰ ὡς καὶ ξένων ἔδωσε ὀνόματα στὶς ντάπιες,
 ξένων πού διακρίθηκαν σὲ πόλεμους κι ἀμάχες,
 430 σὲ λαϊκοὺς ἀγωνιστὲς κι ἄξιους πολεμάρχους.
- Τὰ πῖο πολλὰ ὀνόματα πᾶσ' τὸ χαρτί ἵπομείναν
 γιὰτὶ τὰ ἀποξέχναγαν οἱ λιόντηδες ἐκεῖνοι
 οἱ ἄτρομοι ἀγωνιστὲς, κι ἀπλοϊκοὶ ψαράδες.
- Γιὰ τὸ πού θρῑσκόταν κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ντάπιες τούτες
 435 πολλὲς ὑπάρχουνε πηγές, μὰ συναμεταξύ τους
 πολλὲς φορὲς κοντράρονται: ἔτσι οἱ ντάπιες εἶναι:
 Σαχτούρη, πάνω στὸ μικρὸ τῆς Μαρμαροῦς νησάκι,
 Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, πού καὶ τοῦ Ἄνανια
 ἀπ' τὸ ὄνομα Καλόγερου, πού θ'χε ἐκεῖ καλύβι,
 440 Κ..... ἀπὸ τ' ὄνομα στρατηγοῦ Πολωνέζου
 πού μπήκεν ἐπικεφαλῆς ἀγώνων τοῦ λαοῦ του,
 τοῦ Τέλλου, ἀκόμα, τοῦ γνωστοῦ σὲ ὅλους Γουλιέλμου
 τοῦ λαϊκοῦ ἀγωνιστῆ, τῶν Ἑλβετῶν ἀντάρτη,
 Φραγκλίνου ἢ Τερίμπιλε γιὰ τοὺς πολλοὺς ἀγῶνες,
 445 τὶς μάχες τὶς πολύνεκρες πού γίνηκαν δῶ πέρα,
 Νορμάν ἢ καὶ τῶν Γερμανῶν εἰς τοῦ Νορμάν τῆ μνήμη
 τοῦ φιλέλληλα στρατηγοῦ, στὸ Πέτα πού λαβῶθει
 καὶ πέθανε στερνότερα — στὸ Μεσολόγγι θάφτει.
 Τοκέλλυ, ἀπ' τὸ ὄνομα Οὐγγρου ἀρχιστρατήγου·
 450 ἀκόμα Λόρδου Βύρωνα, στ' ὄνομα τοῦ ἀντρείου,
 τοῦ ξακουσμένου τοῦ παιδιοῦ τῆς γρηῆς Ἀλθιόνας,
 τοῦ δοξασμένου ναύαρχου τ' Ἀντρέα τοῦ Μιαούλη,
 τοῦ Κουτσονίκα, τοῦ Λαμπροῦ Σουλιώτη καὶ ἀσκή·
 ἀκόμα καὶ τοῦ Κοραῆ ἢ τοῦ Ἄη Νικόλα,
 455 τοῦ θρυλικοῦ τοῦ Μπότσαρη καὶ τοῦ χαροῦν τοῦ Μάρκου,
 π' ἀκόμα καὶ τῆς Παναγιάς, μὰ καὶ Μεγάλῃ Ντάπια
 λεγότανε, κι ἀκλούθαγε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
 Ἰγνώτιου, κι ἀκλούθα τοῦ καπετάνιου τοῦ Ζυγοῦ,
 ἢ ντάπια τοῦ Δημήτρη τοῦ Μακρῆ, πού πολεμοῦσε